

KU FIKA LAHA AFRIKA-DZONGA

Swilaveko swa Vulawuri bya tinhundzu emindzilekanini (Khasitomo) eka Vafambi

Sweswinyana Afrika-Dzonga ri endlile micinco eka ndlela leyi hi phurosesaka vafambi hi yona. Wun'we wa micinco leyikulu leyi hi yi endleke i ku tivisiwa ka Khadi ra Mufambi (leswi tlhelaka swi vuriwa [fomo ya TC-01](#)), leyi nga ta lava ku tatiwa hi lava fikaka eAfrika-Dzonga lava nga na swin'wana swo swi tivisa eka Khasitomo. Ku vona nkatsakanyo wa xihatla wa phurosesa na swilaveko eka mindzilekani ya misava, [tliika laha](#) naswona eka timbala ta swihahampfhuka na mihlaluko, [tliika laha](#).

Loko u tsakela ku tiva swo tala mayelana na phurosesa ya mafikelo na mimpfumelelo yo hambanahambana, [tliika laha](#) ku hlaza Xiletelo xa Mufambi.

Chanele yo Tshwuka kumbe ya Rihlaza?

Endzhaka ka ku fika eAfrika-Dzonga, u fanele ku tata Khadi ra Mufambi. Endzhaku ka ku fika eka Rurho, teka nhundzu ya wena kutani u ya eka chanele yo tshwuka kumbe ya rihlaza ya Khasitomo (kumbe khawuntara ya Khasitomo loko ku ri hava chanele ya rihlaza kumbe yo tshwuka).

Tichanele leti landzelaka ta Khasitomo ti fanele ti landzeleriwa, hi ku ya hi swiyimo swa wena:

Loko u ri na tinhundzu leti aleriweke/yirisiweke na kumbe tinhundzu leti welaka ehandle ka mpfumelelonkaxibalo wa wena, kumbe loko u nga tiyisisekangi hi loko tinhundzu tin'wana na tin'wana leti u nga na tona ti wela eka swigava leswi, u komberiwa ku ya eka Chanele yo tshwuka.

Loko u ri na tinhundzu/khexe ku yi tivisa, Khadi ra wena ra Mufambi na phasipoto swa sikeniswa naswona u fanele u endla ntiviso hi nomo, lowu tsariwaka eka sisiteme hi moufisiri wa Khasitomo/mufambi u fanele a tata Khadi ra Mufambi (TC-01). Vuxokoxoko lebyi byi vumba tshaku ra fomo ya Ntiviso wa Mufambi (TRD1). TRD1 yi ta tlhela yi tirhisiwa tanihi Mpfumelelo wa Ntundzo Wa Nkarhinyana wa tinhundzu to suka ematikwenimambe (TIP) na Mpfumelelo wa Rhumelo wa Nkarhinyana wa tinhundzu ku ya ematikwenimambe (TXP). Ku kuma vuxokoxoko byo tala, u nga langutisa eka [Pholisi ya le handle ya hundziso wa kharensi](#).

Loko mufambi a tsakile hi vuxokoxoko lebyi nga eka TRD1, u komberiwa ku sayina eka phede ya nsayino wa xiekitironiki naswona nsayino wa yena wu ta sariwa eka sisteme. Kutani TRD1 leyi sayiniweke yi ta kandziyiwa no nyikiwa eka mufambi.

Loko tinhundzu leti u nga na tona ti wela eka mpfumelelonkaxibalo, u nga ri na tinhundzu leti yirisiweke kumbe ku aleriwa, u nga ri na tinhundzu tin'wana na tin'wana ta bindzu (leti tundziweke hi swikongomelo swa vuxavisi) na loko u nga ri na tinyiko, leti khomiweke ematshan'wini ya van'wana, u komberiwa ku ya eka Chanele ya Rihlaza, handlekaloko u tsundzuxiwile hi ndlela yin'wana.

U nga ha yimisiwa, u vutisiwa kumbe u sechiwa hi Muofisiri wa Khasitomo nkarhi wun'wana na wun'wana eka chanele ya Tshwuka kumbe ya Rihlaza.

Tihundzu leti Yirisiweke

Ku tundziwa ka tinhundzu leti landzelaka ti ta eAfrika-Dzonga swi yirisiwile:

- Swietlerisi na swidzidziharisi leswi godzomberisaka hi xiyimo xin'wana na xin'wana
- Switlhavani swa otomatiki hi ku helela na leswi pfumalaka tinomboro
- Swibuluki na tikhirikhete
- Chefu na swilo swin'wana swa chefu
- Tisigarete leti nga na ntiko lowu hundzaka 2kg hi 1 000
- Tinhundzu leti nhlamuselo ya vuxavisi kumbe mfungho lowu tirhisiweke wu tlulaka Nawu wun'wana na wun'wana (xikombiso, tinhundzuencyeto)
- Vutumbuluxi lebyi nga ri ki enawini bya mitirho yin'wana na yin'wana leyi lawuriwaka hi mfanelo yo kopa
- Tinhundzu leti endlaweke ekhotsweni

Tinhundzu leti Aleriweke

Tinhundzu tin'wana ti nga rhumeriwa ntsena ematikwenimambe loko u ri na vulawuri lebyi faneleke / mpfumelelo. Swikombiso hi leswi:

- Swibalesa / Swithavana
- Swingwece swa nsuku
- Kharensi leyi tlulaka mpimo (khexe, mali ya maphepha, na swo tala)
- Swicelwa leswi nga basisiwangiki (xik. nsuku, dayimani na swo tala)
- Swiharhi, swimilani na swikumiwa swa swona (xik. madzovo ya swiharhi, swikumiwa swa masi na vulombe)
- Murhi (ku nga katsiwi tihlayo leti ringaneleke tinhweti tinharhu eka ntirhiso wa munhu hi yexe lowu heleketiweke hi papila kumbe papila ra mpfumelelo ro suka eka dokodela loyi a tsarisoweke)
- Swikumiwa swa mitsembyana (mpfumelelo wa Ndzawulo ya Rihanyo wa laveka)

Mimpfumelelonkaxibalo

Tinhundzu leti welaka eka mimpfumelelo leyi landzelaka ku nga tiwa na tona handle ka hakelo ya xibalo xa Khasitomo na VAT tanihi nhundzu leyi ku nga tiwa na yona:

- Tisigarete leti nga hundziki 200 na 20 wa tisigara hi munhu
- Tisigarete leti nga hundziki ntiko wa 250g kumbe fole ra phayiphi hi munhu
- Fendlele leyi nga hundziki 50ml na 250ml *eau de toilette* hi munhu
- Wayeni leyi nga hundziki 2 wa tilitara hi munhu
- Swinwiwa swin'wana swa xihoko leswi nga hundziki litara yin'we hi munhu

Ku engetela eka tinhundzu ta munhu na mimpfumelelo ya switirhisiwa leswi nga laha henhla, vafambi va pfumeleriwa ku ta na tinhundzu tintshwa kumbe ta khale ku fikela eka nxavo wa R5 000.

Mufambi u faneriwile hi mimpfumelelo leyi kan'we hi munhu enkarhini wa 30 wa masiku endzhaku ka mpfumaleko eka 48 wa tiawara ku suka eAfrika-Dzonga.

Mpfumelelo wa fole na xihoko a wu tirhi eka vanhu lava nga ehansi ka 18 wa malembe. Swirho swa ntlawa a swi pfumeleriwangi ku va na mpfumelelo ya switirhisiwa swin'wana na swin'wana.

Xana ndzi nga ta na murhi wa mina ehansi ka mpfumelelonkaxibalo?

Vafambi va nga ta na mirhi ya vona loko ku ve a hi ya ntirhiso wo hundza tinhweti tinharhu (3). Leswi swi fanele swi heleketiwa hi papila ra mpfumelelo wa ntirhiso wa murhi leri tsariweke hi dokodela.

Swilo leswi endliweke hi voko hi swikongomelo swo xavisa

Vafambi lava sukaka eka SACU kumbe matikoswirho ya Nhluvukisovaaki wa le Dzongeni wa Afrika swi pfumeleriwa ku tisa eAfrika-Dzonga swilo leswi endliweke hi mavoko swa dzovo, tihunyi, pulasitiki kumbe nghilazi loko ku ve tinhundzu leti a ti hundzi 25kg hi nhlayo, handle ka hakelo ya swibalo swa nhundzu na swibalo.

Nhlelelonkacinco

Ehenhla ka mpfumelelonkaxibalo, u nga hlawula ku hakela xibalo xa Khasitomo eka mpimo lowu nga cinciki wa 20% eka tinhundzu leti u ti xaveke ematikwenimambe kumbe eka xitolo lexi nga hakerisiki xibalo. Nxavo hinkwawo wa tinhundzu leti to engetelela, tintshwa kumbe leti nga tirhisiwa, ti fanele ti nga hundzi R20 000 hi munhu kumbe R2 000 eka swirho swa ntlawa. Tinhundzuncinco a ti khumbeki eka ku hakela VAT.

Loko ntsengo wa tinhundzu leti ku vulavuriwaka hi tona wu hundza R20 000 kumbe loko u boha ku ka u nga tirhisi xitirhisiwa lexi, nhlelelonkacinco wa wa naswona tihakelo leti faneleke ta xibalo na VAT ti fanele ti hleleriwa no hakeriwa eka ayitheme yin'wana na yin'wana. Swi fanele swi tekeriwa enhlokweni leswaku eka swiyimo swin'wana tinhundzu ti nga ha va na vutihlamuleri byo hakela xibalo xa khasitomo lexi hundzaka 20%; tin'wana ti nga ha hakerisiwa tihakelo ta le hansi, loko tin'wana tinhundzu ti nga hakerisiwa xibalo. Ku engetelela, 15% ya xibalo xa mixavo yi ta hakerisiwa eka tinhundzu leti hleleriweke hi tharifi.

Hambiswiritano, swi fanele swi tsundzukiwa leswaku ntirhiso wa xipimelo wu fambisana na nxavo hinkwawo wa tinhundzu leti tivisiweke ehansi ka ayitheme ya vuyiselo lowu nga hundziki R25 000. Hi marito yan'wana, swidiyiwa,

mpfumelelo lowu nga hakerisiwiki xibalo wa R5000 na tiayitheme leti faneleke ti hleleriwa eka mpimonkacinco hi nxavo swi fanele swi nga hundzi R25 000.

Mpfumelelonkacinco wu ta nyikiwa nhlayo ya mikarhi leyi nga pimiwangiki enkarhini wa rhendzeleko wa 30 wa masiku ku landzela mpfumaleko eka 48 wa tiawara kumbe ku tlula ku suka etikweni leri nyikeke tinhundzu leti nga hundziki R20 000.

Kharensi

Kharensi leyi tisiwaka kumbe ku humesiwa ku suka eAfrika-Dzonga yi landzelerisiwa hi nawu. Loko ku ve u na kharensi leyi hundzaka R25 000 kumbe kharensi yin'wana na yin'wana ya matikomambe, leyi yi fanele yi tivisiwa.

Tihakelo

Swibalo swa Khasitomo na swibalo swi hakeriwa hi Rhandi ya Afrika-Dzonga. Hakelo yi nga endliwa ntsena hi khexe, hi khadi ra xikweleti kumbe hi ku tirhisa cheke ya mufambi.

Loko ku ve u na swivutiso swin'wana na swin'wana kumbe u kanakana hi ntsengo wa xibalo lexi hakeriweke kumbe lexi faneleke ku hakeriwa, kumbe mhaka yin'wana ya mayelana na matirhisanelo ya wena na mutirhi wa Khasitomo, u fanele u yisa mhaka ya wena na muofisirinkulu wa Khasitomo loyi a nga ku tirheni. Rhasiti leri u ri kumeke ku suka eka Khasitomo ri fanele ri nyiketiwa muofisiri loyi a tirhanaka na xivutiso xa wena.

Mitundzo ya Nkarhinyana

U komberiwa ku tsundzuka leswaku ku nga laveka leswaku u ngenisa mali ya diphoziti ku angarhela xibalo lexi nga va ka kona eka swilo swo durha leswi u ta ka na swona eka nkarhinyana lowu u nga ta tshama wona. Diphoziti yi ta vuyiseriwa loko u famba endzhaku ka loko muofisiri a kamberile hi nyama tiayitheme no tiyisisa leswaku tinhundzu ti rhumeriwa hi vuntshwa. Vaendzi va fanele va tivisa hofisi ya Khasitomo laha diphoziti yi nga ngenisiwa eka kwalomuya ka masiku mambirhi u nga si famba ku tiyisisa leswaku vuyiselo wu lulamile. U ta kuma nomboro ya hofisi eka switsariwa leswi u nga ta nyikiwa swona loko u hakela diphoziti ya wena.

Loko u famba ku suka enhlalukweni wun'wana ku nga ri lowu u nga ngenisa kona diphoziti, xiviko xa nkambelo lexi tiyisisaka rhumelo hi vuntshwa wa tiayitheme xi ta rhumeriwa eka hofisi laha diphoziti yi nga ngenisiwa kona naswona cheke yi ta posiwa eka adirese leyi u yi nyikeke.

Vuhangalasangungu/van'wamitlangu

Loko u ri n'wamahungu kumbe n'wamitlangu naswona u tisa tinhundzu laha tikweni, to fana na switirho swa swifaniso kumbe swa mitlangu, u fanele u swi tivisa eka chanele yo tshwuka ya Khasitomo loko u fikile eAfrika-Dzonga.

Hambiswiritano, loko tinhundzu ti nga ti na wena kambe ti rhumeriwa laha tikweni enkarhini wo hambana (nhundzu leyi ta ka yoxe), kwalaho ti fanele ti basisiwa ehansi ka Ayitheme ya Vuyiselo 480.15 kumbe hi ku tirhisa sisteme ya ATA Carnet. [Hlaya xiletelo xa Nhundzu](#) ku kuma vuxokoxoko byo tala.

Valulamisi va Nhlengeletano

Loko u tisa tinhundzu laha tikweni ngopfungopfu ta nhlengeletano, xik. swibukwana, tiburoxara, tibenara, na swo tala u fanele ku endla leswi landzelaka:

- Loko u ta na tinhundzu leti, u fanele ku landzelela phurosese yo fana na ya vafambi va ntolovelu.
- Loko tinhundzu ti nga ti na wena kambe ti rhumeriwa laha tikweni enkarhini wo hambana (nhundzu leyi ta ka yoxe), u fanele ku ti tivisa eka [fomo ya DA 306](#). U fanele ku tata fomo u nga si ta laha tikweni naswona u yi heleketa eka hofisi ya Khasitomo ya le kusuhi na wena loko u fika eAfrika-Dzonga. Leswi i endlelo ra mbhasiso leri olovisiweke eka tinhundzu leti pfumalaka nkoka wa nxavisu ku nga tinhundzu leti nga ta ka ti nga xaviswi laha tikweni.